

Politikai napilap.
Megjelenik (vasárnap és
hünapnap kivételével)
mindennap délután
4 órakor.
Szerkesztőség és ki-
adó hivatal:
Via Ciotta 28.
Telefon nr.: 778
Szám 4 fillér,
vidéken 6 fillér.

FIUMEI HIRLAP

Előfizetési ár:
Helyben házhoz hordva
Egy hónapra . . . 1 k. 20 fill.
Negyedévre . . . 3 k. 50 fill.
Vidéken, postai szétka-
dással:
Egy hónapra . . . 1 k. 80 fill.
Negyedévre . . . 5 k. 40 fill.
Hirdetési díj: Egy 4 ha-
sábos nonpareille sor 10
fillér. Hivatalos hirdet-
sek egy sor 20 fill.

Fiume becsületéért.

Rövid idő alatt a politikai csel-
szövények egész láncolatával talál-
koztunk itt, a magyar tengerpar-
ton. Egy párt vezetősége, kis ke-
retű politikájának érdekében oly
nagy kérdéseket mozdított meg,
melyek nagy hullámokat vertek fel
az egész magyar sajtóban, sőt még
hangokat támasztottak idegen álla-
mokban is. Az eset olyképpen tű-
nik fel a szemlélő előtt, látván egy
kis helyi érdekű párt cselekedeteit,
mintha egy éhes naplopó, csak-
hogy egy napi jólétét biztosítsa:
szívébe mártja törét egy véletlenül
vagyonos, becsületes, kiváló szel-
lemű embernek. Ez a legméltóbb
és legáltalános hasonlat az auto-
nompárt politikájára. A magyar
sajtót sikerült ennek a pártnak az
egész külföld előtt néhány nap
alatt kompromitálni. A Gotterhalte-
botrányval a nemzet iránti gyűlö-
letüket árulták el újból. Végül, a
szokolista-botrányval a fiumei re-
zolúciót akarták fölforgatni.

Mindannyi között ez az utóbbi
bir legnagyobb fontossággal, poli-
tikai szempontokból. A fiumei re-
zolúciót akarta bölcséjében meg-
fojtani az a párt, melynek hala-
dása előtt lidérc gyanánt áll a
horvátság. A fiumei horvát-vesze-
delem hangoztatása azonban na-
gyon gyerekes. Semminemű vesze-
delem nincs Fiumében, ha respek-
tálni tudják az állam jogait és —
ha tisztelnék azt a testvéries vi-
szonyt, mit az autonompárt veze-
tőségénél kiválóbb férfiak teremtet-
tek meg.

A fiumei rezolúciónak a jövőre
nézve nagy fontossága van. Az
eddig Ausztria felé fordult Horvát-
ország megértette, hogy jövőjét és
nemzeti létét csak Magyarországtól
nyert segítséggel erősítheti meg.
Ez az eszme a horvát vezérpoliti-
kusok legbölcsebb részét nyerte
meg hívül, a mi bizonyára nem a
gondolat létjogosulatlan voltáról ad
bizonyosságot.

Nos, ezt a művet akarták itt
Fiumében tönkretenni. A cél ke-
resztülvitelére nagyon jó eszközül
kinálkozott a szokolisták fiumei
átvonulása. Az ellenük indított, jól
szervezett tüntetés, mely a *Circolo*
leterario-ban, a *Giovane Fiume*-
ban és az *autonompárt*-ban gyöker-
ezett meglehetősen sikerrel járt. A
fiumei rezolúció nevére homályos
foltok estek. Ez pedig nagy örö-
met keltett abban a fiumei auto-
nomkörben, mely eddig legalább
szinleg rezolucionistának vallotta
magát. De hát hihető-e, hogy akik

eddig hivei voltak enne az üdvös
eszmének, azok ma ujongani fog-
ognak, mikor azt gyalázat éri?
Ez csak azt bizonyítja, hogy an-
nak eddig sem voltak kisebb el-
lenségei mint a milyenek már
ország-világ előtt mutatják ma-
gukat.

A fiumei magyarság, együtt a
mérsékelt olaszszággal (kik nem az
autonompárt tagjai) és a horvátok
egyöntetűleg felháborodtak ezen a
politikai orvtámadáson. *A Fiumei*
rezolúcióra nem is Fiumének van
szüksége, hanem Magyarországnak.
Az autonompárt azonban, mikor
kicsiny érdekét védi karmai közt,
ezért kész mindenkor az ország
nagy érdekeit is tengerbe hajítani,
mert nála a legkisebb pártérdek is
nagyobb, mint a legfontosabb ál-
lami érdek.

Látván ezt a politikát a fiumei
magyar érzelmű polgárság, szük-
ségesnek tartja végre nyílt poron-
don is tanujelét adni annak, hogy
az autonompárt rágalmával szem-
ben is törhetetlenül áll az a test-
vériesség, a mely mutatkozott a
képviselőválasztás alkalmával, mi-
kor magyarok, olaszok, horvátok
egyöntetű lelkesedéssel adták sza-
vazatukat a negyvennyolcas lobo-
góra, honnan akkor is távol állot-
tak az autonomisták, a kik még
meg is gyalázták azt a zászlót, a
mit a hazafias polgárok mertek
magasra emelni.

Azok a polgárok tehát, kik a
választás alkalmával összetömörül-
tek, együtt állanak ma is. Sőt erő-
sen meggyarapodva. Olyan hango-
kat hallunk, hogy ezt szemmel lát-
hatóan is be fogják bizonyítani. A
mi részünkről helyeselhetjük is ezt
a szándékot. A mozgalmat már
csak Fiume elrágalmazott becsü-
lete érdekében is érthetőnek tart-
juk. Mikor a fiumei polgárságot a
rágalmak egész özöne érte, szük-
séges is azokat megcáfolni. Ez a
természetes következménye azok-
nak a politikai rágalmaknak, mik
a fiumei testvéri egyetértésről rossz
képet nyújtottak a nemzetnek s
amelyek a lassan izmosodó fiu-
mei rezolúciónak is szárnyát akar-
ták szegni.

A fiumei autonomista botrány és a
diplomácia. Tittoni olasz külügyminisz-
ter most fogadta a zárai olasz konzult,
a ki jelentést tett neki a zárai olasz-
ellenes zavargásról. A konzul nagy irás-
csomót adott át a miniszternek arról a
vizsgálatról, a melyet az olasz kormány
utasítására végzett. A külügyminiszter a
fiumei olasz konzult is Rómába hívta,
hogy meghallgassa jelentését. Az a hír,
hogy Tittoni a bécsi külügyi hivataltól

hétsházeezer korona kártérítést követelt a
fiumei és szusáki olasz alattvalóknak
okozott kárért, teljesen alaptalan, mert a
kár megállapítása dolgában megindított
vizsgálatot még be sem fejezték.

Che cosa si fa?

Un giornale locale, il „Popolo“,
che, l'abbiamo detto ancora, tiene
deste tutte le più urgenti questioni
che si riferiscono agli interessi della
nostra città e si affatica a solleci-
tarne la soluzione — ci piace ren-
dere giustizia anche ai nostri av-
versari, anche se non gran fatto
verso noi cavallereschi — ha scrit-
to questi giorni nuovamente sulla
questione dell'ospedale, e pur trop-
po non poté trarre i migliori aus-
pici sulle condizioni in cui si
troveranno nel prossimo inverno
i poveri ammalati che saranno co-
stretti, a loro sventura, ad entrare
nell'ospedale.

Non occorre essere né profeti
né figli di profeti per prevedere ciò
che sarebbe avvenuto. A che cosa
è servita la grande scoperta del-
l'ingegnere, il quale ha trovato l'o-
spedale bello e pronto? A liberare
il podestà e poi quelle, non sap-
piano più quali, commissioni da
un fastidioso grattacapo. La neces-
sità di provvedere in qualche modo
a togliere il raccapricciante stato
di cose in cui si trova il nostro
ospedale, si presentava urgentissima,
inevitabile. Non era possibile
fare ormai più i sordi; la voce del-
l'umanità, quella della giustizia re-
clamavano che si facesse cessare
una quotidiana offesa alle leggi più
sante della pietà pei sofferenti. Si
comprendeva anche dai meno sen-
sibili ai dolori umani, — poco sen-
sibili perchè si credono per se si-
curi sotto lo scudo dei ben forniti
forzieri — che era vergogna, era
delitto lasciare che tanti infelici che
andavano in cerca di sollievo trovas-
sero invece nuove cagioni di so-
fferenza.

Si erano dunque raccolte le com-
missioni convocate dal podestà e
si avea a scegliere uno fra vari
provvedimenti che si proponevano,
diretti a dare modo di sfollare l'o-
spedale stipato di ammalati. Si
pensava ad erigere una baracca
bene riparata, si pensava e s'era
già in trattative per comperare una
casa vicina all'ospedale.

Sorge un'idea attuabile soltanto
a condizioni difficili a ottenersi, e
si coglie il pretesto per rompere
ogni trattativa, per abbandonare
ogni altro disegno, in attesa che
la provvidenza aiuti.

Cotesto abbandono d'ogni prov-
vedimento provvisorio è addirittura
imperdonabile e non sappiamo co-
me possa essere conciliarsi colla
coscienza di uomini onesti. Diciamo
così, poichè è certo che, quan-
do anche tutte le difficoltà gravissi-
me che ostacolano la realizzazio-
ne del pur bellissimo e opportuno
disegno di convertire la nuova casa
dei poveri in ospedale, a ren-
dere cotesto disegno fatto compiuto,
occorreva molto tempo —

molto ben molto più di sei mesi —
durante il quale le cose non pote-
vano senza crudeltà e senza ver-
gogna rimanere nello stato in cui
si trovano.

Ecco ormai i segni precursori
dell'inverno, quest'anno enorme-
mente, spietatamente intempestivi.
Soffia discretamente fredda la pa-
tria bora, sebbene non siamo che
al principio dell'autunno. Pur trop-
po questo incrudirsi prematuro della
stagione non sarà senza conse-
guenze per i poveretti specialmente
che non hanno modo di premu-
nirsi contro l'attacco dei primi fred-
di; e l'ospedale pur sfollato si al-
quanto nell'estate, si ristiperà di
ammalati cui dovrà lesinarsi l'aria
e lo spazio. E malgrado tutti i re-
clami della direzione dell'ospedale
che ha esaurito sin le ultime risor-
se della disperazione, malgrado le
alte grida della stampa, interprete
di tanti giusti lamenti, espressione
delle richieste imperiose della ci-
viltà, dell'umanità, non si è fatto
nulla, non si pensa proprio a fare
nulla.

A giustificare però l'inumano
contegno dell'amministrazione co-
munale si troverà la solita gretta
ragione: la spesa!

Quel grande poeta del buon sen-
so che fu Giuseppe Giusti disse
una verità che l'esperienza di tutti
i secoli ha ognora documentata.
Senza uomini grandi il mondo po-
trebbe pur tirare innanzi; ma sen-
za uomini buoni no. Lo diciamo
franco, benchè sappiamo di tirarci
addosso l'ira degli omenoni che
vanno superbi della loro civiltà e-
voluta. Ciò che assolutamente man-
ca nei capi della nostra ammini-
strazione municipale è il cuore! Sì,
sono gente senza cuore, poichè al-
trimenti si sarebbero commossi allo
spettacolo di tante sofferenze uma-
ne, e avrebbero proposto un prov-
vedimento qualunque sia, purchè
atto ad alleviarle.

Il vanto di avita coltura, di ci-
viltà evoluta diventa sanguinosa i-
ronia dinanzi a questa condanne-
volissima trascuranza a provvedere
per i poveri ammalati, degni di
pietà efficacemente operosa perchè
poveri e perchè ammalati. Oh! non
avete diritto di dirvi colti, di dirvi
civili, sinchè non date prova di es-
sere umani, poichè l'espressione
più chiara, più certa della civiltà
e della coltura è l'unanità. Ebbene;
tenete i poveri ricoverati in una
tana lurida e crollante; lasciate che
gli ammalati sieno a enorme disa-
gio nell'indecente asilo che avete
loro preparato. E' veramente ridi-
colo il vanto di civiltà dinanzi a
questa vergogna, che deve far ar-
rossire Fiume. Andate nella più u-
mile borgata dell'Ungheria e ve-
drete quanto meglio si sia provve-
duto all'adempimento di questo pri-
mo fra i doveri della civiltà; an-
date a Trieste e vedrete la città
che chiamate consorella come tratta
i suoi poveri, i suoi ammalati.

La civiltà, lo ripetiamo, ha so-
pratutto bisogno di uomini di cuo-
re, E' questo che manca invece ai

nostri amministratori. Cittadini che avete a cuore il decoro della vostra città, è in cui non è estraneo il sentimento della umanità, dite per dio, dite, in vostra coscienza, se noi mentiamo!

Szellemi rokkantak tanácsa.

A fiumei békekövacsok és Jenő Lajos herceg.

A fiumei békekövacsok nevével hogyan függ össze — Jenő Lajos herceg neve? — ezen törheti fejét a nyájas olvasó. De hogy ne sokáig törje felvilágosítjuk őket azonnal. Tehát Jenő Lajos herceg eszméje nyomán szellemi rokkantak gyűlő-helyét a már sok bolondgombát termelt városháza disztermében.

Ott foglaltak helyet a fiumei husosfazék-leső békekövacsok s elfoglalván egy-egy széket, magukat már előre is representantéknak képzelék.

Hogy a dolog derekára érjünk: a békepárt teljes számban, tizenhároman, összeverődött az említett teremben és 6 és 8 óra közt tanácskozást folytatott. Mindenekelőtt felsoroljuk a tizenháromak neveit, abc rendben, tekintve, hogy a politikai éretlenség alapján egyiket sem lehet a többi mellett elsőséggel kiténtetni. Tehát, a neveket!

Jelen voltak: Bellen András, Capudi Celso, Czink Lajos, Dall' Asta, Kuscher Nándor dr., Mely tanár, Pázmány Jenő dr., Pierrri Kohnstantinápoly, Zimonyi Schwartz Mihály, Ybl Félix dr., és még két magyar, kiknek nevét nem sikerült még kifürkészniük.

Bővebb felvilágosítást a felsorolatról a következőkben adjuk:

1. Bellen András dr. vicepolgármester.

2. Capudi Celso, politikus grajzler, aki nem tud különbséget tenni egy garas ára pakoló papir és az autonomia között. A békekövacsok cimerétül kitömve Capudi Celso volna legalkalmasabb.

4. Czink Lajos. Rég ismert név. Jelen van minden magyarellenes mozgalomban. Lelkének jobbik fele már a kutya-temetőben nyugszik, az ő szavai szerint; rosszabbik felével pedig a nemzetet akarja boldogítani.

4. Dall'Asta, valódi autonompéldány. Volt már magyar-, olasz-, osztrák-, horvát-párti, de már mindenütt kitesékelték. Most megalkult a szellemi rokkantak gyűlőhelye, hát sietve ott is helyet fog-

lal. De azt hisszük, innen már nem teszik ki e szürét.

5. Kuscher Nándor dr., a pécsi nagy pörvesztő. Hogy a magyarságon bosszút akar állani azt onnan sejtjük, hogy nyujtogatná békejobbát. Csak találjon tisztességes embert, ki elfogadja. Egyébként ő a szellemi vezetője a békekövacsoknak.

6. Maly tanár, szintén a magyar állam pénzén kitarított Gotterhaltebajnok. Egyébként nagy ő a szellemi rokkantak között.

7. Pázmány Jenő dr. A hetedik a gonosztevők helyére került. Pedig hát már nem is gonosz, hanem annyira ideges, hogy... már nem is ideges. Fiuméből már elkergették, de mert Pázmány a kereskedelemügyi miniszteriumban kollegái között nem érzi otthon magát le-lerándul az autonompártba.

8. Pierrri Bizanc, 57 éves, anconai születésű, 1891-ben lett honfgy, 1905-ben tett maturát, most állami sókostoló. Ez minden jó, mit róla feljegyezhetünk.

9. Zimonyi (nemrég csak: Schvarcz) Mihály szegény, a politikával szeretné helyreütni azt a hibáját, hogy tengeri mólót olyan helyen épít, hol nincs és soha sem lesz forgalom.

10. Ybl Félix dr. nagyon derék ember, csak politikát nem tud csinálni. Kivándorló véreinknek meglehetősen jó gulyást tud készíteni. Azért is tanácsoljuk, maradjon a gulyásos tálnál és a — husosfazékhoz nálánál soványabb urakat engedjen.

Tehát ezek az urak előzték meg Jenő Lajos herceget eszméje megvalósításában, hogy a rokkant szellemek találkozzanak.

HIREK.

— **Szélhámosság a kormányzó nevével.** Az autonompárt mozgalmat indított meg a béke jelszavával. A mozgalom arra való, hogy a községi választások alkalmával az autonompárt továbbra is megőrizze a husosfazékat: újra többségre jusson a képviselőtestületben. E végből érdekhajhászó embereket toborzott össze, négyet, ötöt, kikkel, helyet ígervén nekik a representanzában, arra akarja birni a fiumei magyarság egy könnyen hívő részét, hogy az autonompárti kandidáltakra szavazzanak. Napokai ezelőtt bevilágítottunk a mozgalmat indító urak politikai konyhájába s egytől-egyig kimutattuk, hogy a békét csak néhány homályos uri forma a saját zsebe miatt kezdeményezi, ennek ellenében pedig a polgárság joga továbbra is szegény marad. Ezzel foglalkozva, őket legfeljebb politikai szemfényvesztőknek mondtuk. Legutóbbi cselekményük után azonban megváltoztathatjuk e kifejezést s helyette *politikai szélhámosságoknak* mondjuk őket, a következő okból: Az autonóm-béke sötét angyalai egy ívet köröznek, melyen a béke fogalmának néhány homályos frázisa van. Az ivre aláírásokat gyűj-

tenek *állami* tisztviselőktől, még pedig egyenesen úgy, hogy kijelentik a kiszemelt állami tisztviselőknél, hogy *ők egyenesen a kormányzó, gróf Nákó Sándor nevében járnak el.* Nos, emiatt kérdést intéztünk gróf Nákó Sándor kormányzóhoz, ki nyíltan kijelentette, hogy nevével *visszaélnék*, senkinek felhatalmazást, vagy buzdítást az aláírásgyűjtésre nem adott és *valótlan az a hír is, hogy a béke ügynökökkel az ő megbízásából járnak el.* Ezek után arra figyelmeztetjük azokat, akikhez ilyen politikai szélhámosságok továbbra is ilyen címen közelednek, az esetet jelentsék be a *Fiumei Hirlap* szerkesztőségének, mely majd gondoskodik a méltó megtorlásról. Ugyszintén szívesen vesszük azokat a panaszokat is, miket a politikai kalandorok eddigi tüzelméi miatt akarnak tenni.

— **Nyilatkozó kormány.** Az se esett még meg, hogy a kormány saját nevében nyilatkozzék s ne az e célra fenntartott félhivatalos kövönnyomottakon. Az meg éppen nem, hogy egy laphoz levelet írjon s annak közreadását kérje eredetben. A páratlan eseménynek az a magyarázata, hogy akkora nagy ügyről van szó, mint *Rákóczi hamvainak hazaszállítása.* A kormányt ugyanis avval vádolta meg Aggházy Károly zeneszerző panaszára egyik fővárosi lap, hogy egész titokban akarja hazaszállítani, ugyszólván hazalopni a felséges hamvakat. E vád ellen nyilatkozik ma *maga a miniszterelnök*, közzé téve a következő sorokat:

Tisztelt Szerkesztő ur! Aggházy Károly, a Rákóczi szimfónia szerzője valóban kitűnő zeneköltő, de a Rákóczi hamvainak hazaszállítása dolgában hamisan van informálva. Valótlan, hogy Rákóczi hamvait Konstantinápolyból „suttymban” akarják Kassára csempészni: mert *Rákóczi hamvai egy egész napon át fognak pihenőt tartani Budapesten.*

A budapesti ünnepek után következő éjjel fogják a fejedelmi hamvakat Kassára szállítani. *A vonattal együtt fog utazni a kormány, a képviselőház s a főrendiház elnöksége és számos más előkelő funkcionárius.* A fejedelmi hamvakat vivő különvonat rövid ideig megáll Hatvanban, Füzes-Abonyban és Miskolcon. Hosszabb ideig Abaujmegye első községében, Szikszón, a hol a megye küldöttsége várja s a hol az első gyászszertartás lesz.

A vonat Kassára reggel 8 órakor érkezik s a fejedelmi hamvak eltemetése éppen azon módon fog történni, a mint ugyancsak Kassán I. Rákóczi Ferenc fejedelmet eltemették. Mindezekre nézve Romy Béla miniszteri tanácsos, Rakovszky Endre abauji főispán és Semsey László országgyűlési képviselő szombaton tárgyaltak Wekerle Sándor miniszterelnökkel és gróf Andrássy Gyula távollétében gróf Hadik János államtitkárral s a programra nézve mindenben megállapodtak. E program részletei kellő időben fognak közzététetni. Mindezekből kitűnik, hogy Aggházy Károly felháborodása és aggodalmi fölöslegesek,

— **Cerretanismo politico.** Ci sono persone, un comitato non sappiamo né come né da chi eletto, probabilmente, come spesso succede, costituitosi spontaneamente, che lavorano per il ristabilimento delle pace tra gli ungheresi ed il partito autonomo, quella parte almeno del partito autonomo che si incarna in Riccardo Zanella. Strano che si voglia stabilire quella pace e quella fraterna concordia che pur regnerebbero da tanto tempo. Si vuole dare a cotesta pace forma concreta, in un patto, che, a quanto si assicura, concernerebbe le prossime elezioni comunali. E gli ungheresi che formano parte del comitato sarebbero appunto quelli che aspirano ad un seggio nel nostro patrio Consiglio.

Ad ogni modo, trattandosi di pace e di concordia — prescindendo da

ogni considerazione del passato che potrebbe mettere in dubbio che gli intendimenti sieno sinceri e che scopo di quest'agitazione sia esclusivamente l'interesse della città messo in armonia con quello dello Stato — certo non ci sarebbe che a rallegrarsi. Senonché pare che i signori che si sono proposti così nobile fine, amino poco la luce, non solo, ma adoperimo mezzi che non sono punto in analogia colla nobiltà dello scopo.

Anzitutto si va in segreto; alla chetichella, di soppiatto. E, secondo le tradizioni zanelliane, messe in tanto onore nell'ultima elezione politica, il mezzo più efficace a raggiungere l'intento, è il terrorismo.

I membri del comitato — specie alcuni abituati a questo condannevole sistema — si recano dagli impiegati dello Stato e l'invitano a far firmare una dichiarazione d'impegnativa — crediamo di dare il voto nel senso che sarà loro indicato — minacciando i perplessi, gl'incerti di trasferimento e altro.

Ma c'è ben peggio. Quei signori affermano di agire d'incarico, o almeno colla piena adesione di S. E. il signor Governatore. E' un abuso temerario del nome dell'eccezionale personaggio, poichè noi sappiamo di fonte certa che il Governatore non sa nulla di queste mene cerretanesche e immorali, e certo stimebbe indegno di sé entrarvi in qualsiasi modo.

— **Vezeklés.** Érdekes esetet ír nekünk fővárosi levelezőnk. A vezeklés egy tényét tudjuk meg belőle, melynek legérdekesebb részlete az, hogy *Fabritius* honvédezedesről szól, a ki igaz, hogy hogy kötelességszerűen, de a volt kormány legserencsétlenebb szererepét vállalta magára: ő verte szét a képviselőházat.

A Budapesten állomásozó 1. számú honvédegyalozred tartalékosai nemrégiben vonultak be a hadgyakorlatok befejezése után az üllői-uti laktanyába. A bevonulás alakíságai közé tartozik a zászló átadása, illetve elhelyezése a laktanyának erre rendelt helyiségében s ez az aktus rendszeren a Gotterhalte hangjai mellett szokott végbemenni. A tartalékosok várták is, hogy majd a Gotterhalte gyűlőit hangjai között veszik el tőlük a Szűz Máriás magyar lobogót. Felhangzott a vezényszó:

— Jobbra nézz! — és mindenek legnagyobb meglepetésére a *Himnusz*, megszentelt akkordjai csendültek meg a kaszárnya udvarán. A magyar nemzet imádságának hangjai között helyezték el a magyar zászlót magyar katonák.

Az egész, kellemesen meglepő jelenetnek *Fabritius ezredes volt a szerzője* s a kaszárnyából már kiszabadult póttartalékosok nem győzik eléggé dicsérni az ezredet, a ki — úgy mondják — soha másként, mint magyarul nem beszél, úgy látszik, azt a hibáját igyekezve kiengesztelni minden lehető módon, a melyet az ezeréves alkotmány ellen kénytelen volt elkövetni.

— **A szabadhajózási törvény.** A képviselőház őszi mnnkarendje már nagyjában meg van állapítva. A legelső törvényjavaslat, mit a kormány az őszi ülészakon be fog terjeszteni, a szabadhajózás segítéséről szóló törvénytervezet lesz, a mit Kossuth kereskedelmi miniszter, mint egy Fiumébe küldött levelében írja, azon módosításokkal terjeszt a parlament elé, mikot annak idején a *Fiumei Hirlap* a nagy ankét alatt követelt az új törvényben.

— **Visszatartott katonák.** A nagygyakorlatok lefűvésakor vártak a magyar bakák is, hogy az ausztriai katonákkal együtt fogják őket hazabocsátani. Míg azonban az ausztriai katonák tényleg megkapták a szabadságolást, addig a mieink egy kis része csak napok mulva, nagyobb részé pedig csak hónapok mulva kerül haza. A visszatartás oka meg az 1903. évből exlexre vezethető vissza. 1903-ban ugyanis nem volt megszavazva az ujonclétszám. Októberben, a bevonulás rendes idejében tehát csak azok vonultak be, akik önként sor alá állottak s önkéntesen jelentkeztek a szolgálattételre. Ezek azonban csak elenyésző csekély részét tették az ujonc-kontingensnek, úgy, hogy a rendes létszám csak az exlex után, a hét hónappal később megejtett sorozás alapján vonult be az ezredékhez 1904. májusában. A mostani öreg bakák között tehát vannak olyanok, akik most tényleg letöltötték harmadik szolgálati évüket, de a legnagyobb rész csak hét hónap mulva, vagyis 1907. májusában fejezné be szolgálatát, ha a teljes évet ki kellene töltenie. Ezeknek azonban, miután késedelmes bevonulásuk saját hibájukon kívül történt, annak idején megígérték, hogy az elmulasztott hét hónapot beszámítják nekik. Az akkori honvédelmi és hadügyminiszter erre nézve nyilvános nyilatkozatot is tett. Tegnapielőtt kellett volna tehát hazabocsátani a magyarországi ezredék összes öreg bakáit is. De azt a meglepő hírt kaptuk, hogy a leszerelés csak a hó vége felé lesz és hogy most csak azon öreg bakákat szabadságolják, akik 1903. évben önként sor alá állottak és bevonultak. A többieknek azonban, akik 1904. május havában rukkoltak be, *le kell szolgálniuk az évet*, jóllehet annak idején saját hibájukon kívül, az exlex állapot miatt vonultak be hét hónappal később.

Annyi a vigasztaló, hogy ezeknek az öreg bakáknak sem kell májusig, tehát teljes három év leszolgálatáig katonáknál maradniuk. Legkésőbb december 20-án hazabocsátják őket, — ennél előbb azonban aligha.

A visszatartás a katonák között érthető elkeseredést keltett.

— **A Borsszem Jankó egy fiumei vállalatról.** Az ország első élclapja „szerkesztői üzenetek” rovatjában, ahol olykor komolyan is hozzászólt szólni a jelentősebb eseményekhez, megemlékszik gróf Vay Sándor valóban érdekes vállalkozásáról, a magyar mágnásnak fiumei kávébehozatali üzletéről. Ezt írja Fiume legújabb szezációjáról:

— **Csorbadzsi.** (Fiume.) Ecce, a szépséges, szeszélyes Fiume csak minden héten szolgál friss szenzációval. Ha nincs cápa, flotta-vízit, Szokol-tüntetés, van olyan örvendetes hír, mint ez a mostani. Szól pedig arról, hogy Vay Sándor gróf, a közelmúlt magyar úri világ finom pennájú, kifogyhatatlan gazfantáziájú és emlékeztető krónikása, régebben édesszavu poeta megfogta a legmodernebb kenyéradó mesterséget, a kereskedést s *kávé-beviteli vállalatot alapított Fiumében.* Ha már nem sikerült a magyar kávé Gyöngyösön, a Zichy Jenő-féle magyar tea-ültetvény a Bánátban, hát legyen legalább annyira magyar a messzi Arábia illatos babja, hogy egy kedves, jeles magyar író kezén keresztül jusson el a művelt családok asztalára.

— **A második fiumei vasút.** A *Budapesti Hirlap* jelenti: Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter nagy terve a közeli megvalósulás stádiumába jutott. A magyar királyi államvasutak igazgatósága Kossuth rendelkezéseire Hatsik Ignác vezetésével egy csoport mérnököt küldött Ogulinba, az innen Fiuméba vezető második vasuti vonal helyszíni

tanulmányozására. A mérnökök Ogulinban tegnapielőtt megkezdték a munkát. Egyelőre barometrikus terepfölvételeket végeznek, a melyek alapján alternatív terveket fognak kidolgozni. E tervek elbírálása után a legalkalmasabb tervezet alapján meg fogják kezdeni a nyomjelzési munkálatokat.

— **Olasz dicséret a milanoi magyar kiállításról.** Dottore G. B. Rossi, a L'Italia Industriale Artistica című iparművészeti folyóirat szerkesztője, szép magyar levél kíséretében küldötte meg nekünk lapja legutolsó számát. „Folyóiratomban ezen száma Magyarországot közelebbről érdekli, — mondja meleg hangú levelében — a mennyiben a milanoi kiállításra oly fényes sikert ért s szomorú végű magyar iparművészetet érinti.” A gyönyörűen kiállított folyóirat L'art decorative étranger című dolgozatában „Honrie” alcim alatt francia és olasz nyelven annyi dicsőséget aratott iparművésztünknek külön cikket szentel, melyet negyvenhét pompás illusztráció díszít, Telcs, Maróthy, Faragó, Simai, Nagy, Wiegand, Körösfői és mások műveiből. Közli a folyóirat Sztérenyi államtitkár, Lippich Elek és Csató Elemér dr. arcképét is. Maga a cikk a dicséret legszébb jelzőivel illeti kiállításunkat, melynek kiválóbb darabjait külön-külön részletesen ismerteti.

— **Csendélet Ellis-Islandon.** Ellis-Island szigetét minden Amerikát járt ember jól ismeri. Ha a nagy gözösök, ezek az uszódarabok, fáradságos és néha veszedelmes ut után az igéret földjére érkeznek, minden utasnak előbb az Ellis-Islandon székelő bevándorlási biztos elött kell jelentkeznie. Az első osztály utasai persze gyorsan szabadulnak, néhány kérdés és az iratok hamar utat nyitnak, bezzeg a harmadik osztályos utas, a *kivándorló*, ennek a modern inkvizíciónak minden áldásában részesül. Dicsérheti a jó szerencsét, ha néhány hétre ott nem fogják, mielőtt New-Yorkba beeresztik. Legrosszabbul az egyedül utazó hölgyek járnak. A szigorú erkölcsű biztos kérdéseivel nem ritkán zavarba hozza a tisztességes utazókat, a kiknek bizony jobb el sem jönni ide, ha nincs amerikai polgár ismerősük. Három fiatal francia leány, Boyer Jeanne, Schimpf Ninon és Ingletti Marguerite, kik egy new-yorki előkelő divatárú-üzlet alkalmazottai, a napokban alaposan kivették részüket az ellis-islandi kellemetlenségekből. A bevándorlási biztos, minthogy férfikíséret nélkül jöttek, a legválogatottabb kérdésekkel zaklatta őket. Annak köszönhetően végre szabadulásukat, hogy new-yorki francia ismerőseik garanciát vállaltak értük. A fiatal leányok a konzulátusnál panaszt emeltek a bevándorlási biztos ellen, főképp a kérdéses módját tették panaszuk tárgyává.

— **A reggeli lapok hírei.** A suezai csatorna szabad. Port-Saidból jelenti: A csatornában ismét szabad a forgalom. A Caledonia nevű angol gőzöst még nem tudták kiszabadítani. Az árukat kirakják a hajókból.

Krimicsau Kaposvárot. A kaposvári építővállalkozók, megunva az építőmunkások folytonos irrogalmait, kimondták a munkázlatot és valamennyi munkásukat elbocsátották.

Össeesküvés a cár ellen. Egy szentpétervári távirat szerint a peterhofi össeesküvés nemcsak a két nagyherceg, hanem a cár ellen is irányult. A rendőrség lázasan nyomoz. A peterhofi kastélyt három katonai kordon veszi körül. A cári család visszatérésének ideje bizonytalanná vált. Peterhofot ez idő szerint 30.000 katona őrzi.

Foglyok sztrájkja. Varsóból írják: A Varsó közelében fekvő mokotovi fogházban 200 politikai fogoly vonakodik táp-

lálékot magához venni. A foglyok jobb bánásmódot és ellátást, továbbá az ismerősökkel való érintkezésre vonatkozó szabályzat megváltoztatását követelik.

Konstantinápolyi nagykövetség nyugalomban. Konstantinápolyból jelenti, hogy a király teljesítette Calice báró nagykövetség nyugdíjaztatására vonatkozó kérését és ez alkalomból a grófi méltóságot adományozta neki, amiről Goluchowski gróf külügyminiszter rendkívül meleghangú táviratban értesítette a nagykövetet.

Hatvan milliós adomány. New-Yorkból jelenti, hogy Rockefeller óriási adományt juttatott a „közoktatást fejlesztő bizottság” kezébe. Nem kevesebb, mint hatvan millió korona ez az ajándék, a melyet a bizottság tetszés szerint használhat fel. A bizottság az összegből már kilenc tanintézetnek segélyt is adott, a melynek összege 150 ezer és 300 ezer korona közt váltakozik.

Óriási sikkasztás Oroszországban. Pétervárról jelenti, hogy Schwanebach birodalmi ellenőr arról értesítette a közlekedésügyi minisztert, hogy a Katarinavasut vezérigazgatója, Azrimowitsch mérnök közel 600.000 rubelt sikkasztott. A sikkasztó hamisított számlákat nyújtott át az állami hivataloknak, amelyek a pénzt minden fennakadás nélkül kifizették.

A király egészsége. Bécsből jelenti: A király tegnap egész nap Schönbrunnban maradt. Rendes sétáját sem tette meg. Általános kikallgatás egyelőre nem lesz s ő felsége a Deutschemeister-emlék leleplezésén sem fog résztvenni. Megcáfolják azt a hírt is, hogy a király délvidekre fog utazni.

— **Festőiskola.** Hevesy Pál festőművész Via Caserma 5. szám alatti műtermében festőiskolát nyit. Beiratkozói naponként 4—5 óra közt lehet. — Képeit egyben művásárlók figyelmébe ajánljuk.

Dr. Keszthelyi Péter Szusákon lakik a 68. számú Ruzsics-féle házban. Telefonszám 499. Rendel délelőtt 11-től 12 és félóraig és délután 2—4-ig.

Dr. Feles-féle Stomatin a fogakat néhány napi használat után hó fehérre tisztítja. E *magyar gyártmány* kapható minden drogeriában és gyógyszerárban.

x 10.000. Október 2-ikán jelenik meg a *Pesti Hirlap*-nak alapítása óta a tízezredik száma. Ez a szám 28 esztendő óta jelent, egy lap életében jelentős időtartást, újabb olvasó-nemzedéket. És a *Pesti Hirlap* régebb és újabb nemzedéknél egyaránt népszerű maradt és ma hazánk legelterjedtebb, legolvasottabb, legkedveltebb napilapja. Mert radikálisan szabadelvű, szókimondó és független újság volt mindig; mert három évtizeden át mindig a legjelesebb írói és hirlapírói gárdát látta munkatársai sorában s mert azonkívül, hogy napról-napra a legnagyobb terjedelemben jelenik meg, más napilapokat felülmulva, az előfizetőket különféle előnyökben is részesíti. A második tízezer szám első időszakára *Eötvös Károly, Gárdonyi Géza, Tóth Béla és Bródy Sándor* tollából ígér a szerkesztőség *tárcákat és regényeket.* Az 1907-ik évre szóló *Naptár*, — melyet minden október 1-vel belépő új előfizető is megkap ingyen, karácsonyi ajándékkul — több közhasznú (kertészeti, mezőgazdasági, egészségügyi) rovatot bővít és 32 képes oldalal fog megjelenni: szépirodalmi része gazdag és választékos lesz. A *Divat-Szalont* Szabóné-Nogáll Janka jeles divatlapját, a *Pesti Hirlap* előfizetői féláron kapják. A Naptár decemberben csak azok kapják meg, akik legalább október 1-je óta az előfizetők közé tartoznak. A *Pesti Hirlap* ára egy óra 2 korona 40 fillér, negyedévre 7 korona s a *Divat-Szalonnal* együtt 9 korona. (A *Pesti Hirlap* kiadóhivatala: Budapest. V. Váci-körút 78. Telefonszám 26—40.)

TÁVIRATOK.

A kiegyezés.

Budapest, szept. 25. Bécsi politikai körök értesülése szerint a ki-

egyezés október végén meglesz. A nagyobb nehézségeket, mik a vámkérdés és a jegybank kérdésénél mutatkoznak közös megálla-podással el fognak simulni.

Megnyílt bolondok háza.

Wien, szept. 25. Ma délelőtt 11 órakor báró Beck Vladimir osztrák miniszterelnök megnyitotta a reikszrátót.

Uj államtitkár.

Budapest, szept. 25. A F. M. írja, hogy Burgyán Aladárt legközelebb kereskedelmi adminisztratív államtitkárrá nevezik ki.

Az angol vendégek elutazása.

Budapest, szept. 25. A függetlenségi pártban tegnap este lakoma volt az angol vendégek tiszteletére. Gróf *Károlyi Sándor* angol királyra mondott felköszöntőt. Többek között meg Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter Yolland Arthur angol tanár és az angol vendégek mondtak beszédet. Az angolok Budapest szépségétől el vannak ragadtatva s dicsérték a sok kiváló kulturintézményt is, mely Budapestet az első világvárosok sorába emeli. Az angol vendégek ma este Tátra-Lomnicra utaznak.

A király Schönbrunnban.

Wien, szept. 25. A király még mindig meg van hülve s orvosi tanácsra Schönbrunnba fog utazni, hol hosszabb ideig marad.

II bilancio ungherese pro 1907.

Budapest, 25. Nel consiglio dei ministri tenutosi ieri fu fissato il bilancio pro 1907, che sarà presentato alla Camera il 10 ottobre. Il bilancio presenta un fabbisogno in più di 21 milioni di corone, che verrebbe coperto dagli introiti.

L'accordo austro-ungarico.

Budapest, 25. Le prospettive per l'accordo austro-ungarico si vanno sempre migliori. Si da per positivo che in ottobre l'accordo fra i due governi sarà pienamente concluso e si potranno presentare i relativi disegni di legge ai due Parlamenti.

In onore degli ospiti inglesi.

Budapest, 25. Ieri il partito quarantottino diede un banchetto in onore degli ospiti inglesi. Si fecero molti brindisi pieni di cordialità e di entusiasmo. Parlarono il conte Karolyi che brindò al Re di Inghilterra, il ministro Kossuth ed altri, parlarono pure parecchi inglesi dicendosi ammiratori della coltura ungarica, rapiti dello splendore della capitale ungarica.

Il Re indisposto.

Vienna, 25. Il Re soffre di tosse: si è recaio quindi a Schönbrunn, ove resterà parecchio tempo.

Kőbányai polgári sör az „Europa“, „de la Ville“, „Hungaria“ szálloda éttermeiben, a „Magyar vendéglő“, „Città di Pisino“, „Leon d'oro“, „Trattoria alla Bonavia“ és több más nevesebb vendéglőben és kávéházban kapható.

